

อิทธิพลของวัฒนธรรมจีนในญีปุ่น: กรณีศึกษาประวัติศาสตร์สมัยอะสุกะ

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนในญี่ปุ่นที่ปรากฏในประวัติศาสตร์สมัยอะสุกะ ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ยุคที่สำคัญยุคหนึ่งของญี่ปุ่น แต่ไม่ค่อยมีการนำเสนอมากนักในวิชาการไทย บทความเริ่มต้นกล่าวถึงบริบททางการเมืองภายในประเทศและระหว่างประเทศ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศในคริสต์ศตวรรษที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ จีนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคภายใต้การปกครองของราชวงศ์สุย ทำให้ญี่ปุ่นต้องส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีและรับวิทยาการต่าง ๆ จากจีน ดังนั้น อิทธิพลของวัฒนธรรมจีนจึงส่งผลต่อการเมือง การปกครองและศิลปวัฒนธรรมของญี่ปุ่น ในด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ ระบบตำแหน่งหมวกยศ 12 ชั้น รัฐธรรมนูญ 17 มาตรา และการปฏิรูปไทกะ ในด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ปรัชญาและศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ บทความกล่าวถึงการเข้ามาของพระพุทธศาสนา และอิทธิพลของพระพุทธศาสนาในประเทศญี่ปุ่น นอกจากพระพุทธศาสนาแล้ว ประเทศญี่ปุ่นยังรับวัฒนธรรมลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื๊อจากจีนด้วย ในตอนท้าย บทความได้กล่าวถึงสถาปัตยกรรมสมัยอะสุกะ สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นได้แก่ วัดอะสุกะ วัดโฮริวจิ เป็นต้น ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์สมัยนี้เป็นยุคสมัยที่วัฒนธรรมจีนได้เข้ามาลงหลักปักฐานอย่างมั่นคงในประเทศญี่ปุ่นเป็นสมัยแรก และวัฒนธรรมจีนบางส่วนยังคงได้รับการสืบทอดและประยุกต์ให้เข้ากับสังคมญี่ปุ่นจนถึงปัจจุบัน

คำ

สำคัญ

วัฒนธรรมจีน, ประวัติศาสตร์สมัยอะสุกะ, เจ้าชายโชโตกุ

The Influence of Chinese Culture in Japan focusing on Asuka Period

Abstract

This article will discuss about the influence of Chinese culture in Japan which appear in the History of Asuka Period. This period is one of the most important historical periods in Japan. However, it was not well known enough in Thai academic society. The article starts mentioning about political context within the country and international dimensions. This is because the international political climate in 6th century has been dramatically changed. China has been stepped up to become a regional superpower under Sui dynasty. Therefore, Japan must dispatch ambassadors to China in order to develop partnership, and receive new knowledges from China. As a result, Chinese culture has influences Japanese politics and governments, as well as arts and culture. In the part of politics are Twelve level cap and rank system, Seventeen-article constitution and Taika reform. In the part of arts and culture, it will discuss about the arrival of Buddhism and its influence in Japan. Besides Buddhism, Japan also accept Taoism and Confucianism. At the end of this article, it will explain about Asuka architecture. The most outstanding architectures in this period are Asuka temple and Hōryūji temple. Therefore, in other words, this period is the first period that Chinese culture has been settled down in Japan, and some part of them still was inherited and adapted to Japanese society until present.

Key

words

Chinese Culture, Japanese History in Asuka Period, Prince Shōtoku

1. บทนำ

หากเราพูดถึงประวัติศาสตร์ยุคต่าง ๆ ของญี่ปุ่น คนส่วนใหญ่มักจะนึกถึงประวัติศาสตร์ยุคสำคัญ ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยนารา เออัน คามาคุระ เอโดะ เมจิ เป็นต้น มีเพียงไม่กี่คนที่จะนึกถึงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยอะสุกะ¹ (飛鳥) ซึ่งประวัติศาสตร์ในยุคนี้อยู่ในช่วงคันระหว่างประวัติศาสตร์สมัยโคะฟุง (古墳) และสมัยนารา (奈良) และกินเวลายาวนานกว่า 118 ปี (ค.ศ. 592- ค.ศ. 710) ในหนึ่งศตวรรษเศษนี้ได้ก่อกำเนิดวัฒนธรรมต่างชาติที่สำคัญในญี่ปุ่น นั่นคือ “วัฒนธรรมจีน” วัฒนธรรมดังกล่าวได้ส่งอิทธิพลต่อระบบการเมือง การปกครอง และศิลปวัฒนธรรมในสมัยนี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากจีนในสมัยนั้นมีการรวมประเทศจนเป็นปึกแผ่นเป็นผลสำเร็จในสมัยราชวงศ์สุย (隋) ทำให้จีนมีอำนาจและเจริญก้าวหน้ามาก ประเทศต่างๆ ที่อยู่รายล้อมจีนรวมถึงญี่ปุ่นต่างเกรงกลัวอิทธิพลของจีน ประเทศเหล่านี้จึงจำเป็นต้องส่งทูตไปเจริญสัมพันธ์ไมตรีรวมถึงการศึกษาศิลปะวิทยาการต่าง ๆ จากจีน จากผลของการเจริญสัมพันธ์ไมตรีดังกล่าว ทำให้อิทธิพลของวัฒนธรรมจีนได้แผ่ขยายเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้อย่างรวดเร็ว และได้ลงหลักปักฐานอย่างมั่นคงในดินแดนแถบนั้นนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

1. การเมืองการปกครองสมัยอะสุกะ: บุคคลสำคัญในราชสำนัก

ระบบการเมืองการปกครองในยุคนี้จะเริ่มนับจากการเสด็จสวรรคตของจักรพรรดิสุซุน (崇峻天皇) โดยการถูกลอบปลงพระชนม์ และการขึ้นครองราชย์ต่อมาของจักรพรรดินิฮุยโกะ (推古天皇) นับว่าพระองค์เป็นจักรพรรดินองค์แรกในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ผู้ที่มีอำนาจและบทบาทสำคัญในราชสำนักในสมัยอะสุกะ ประกอบด้วย

ตระกูลโซงะ (蘇我氏)

ถ้าเอ่ยถึงตระกูลขุนนางที่ทรงอิทธิพลอย่างสูงต่อประวัติศาสตร์ในสมัยนี้มี 2 ตระกูล ได้แก่ ตระกูลโซงะ

(蘇我氏) และตระกูลโมโนะโนะเบะ (物部氏) ซึ่งเป็นตระกูลที่มีอิทธิพลในราชสำนักมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 5 โดยทั้งสองตระกูลต่างแย่งชิงความเป็นใหญ่และมีข้อขัดแย้งมาโดยตลอด บทบาทหน้าที่ของตระกูลโซงะจะดูแลรับผิดชอบด้านการคลังและการต่างประเทศ ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวต่างชาติ รวมทั้งเข้าใจในวัฒนธรรมของชาวต่างชาติเป็นอย่างดี ส่วนตระกูลโมโนะโนะเบะเป็นตระกูลที่มีหน้าที่ดูแลป้องกันประเทศ คำว่า โมโนะ (物) ของตระกูลโมโนะโนะเบะ หมายถึง อาวุธ นอกจากนี้ตระกูลนี้ยังมีหน้าที่สักการะดวงวิญญาณที่สถิตในคนและในธรรมชาติอีกด้วย

สาเหตุที่ตระกูลโซงะเป็นตระกูลที่มีอิทธิพล เพราะดูแลการเงินการคลังของภาครัฐ และบุตรสาวของตระกูลหลายคนได้แต่งงานกับจักรพรรดิ ส่วนบุตรสาวของตระกูลโมโนะโนะเบะที่ได้เป็นมเหสีของจักรพรรดิมีเพียงคนเดียว ในช่วงที่จักรพรรดิฮิโกะ (敏達天皇) สวรรคต และจักรพรรดิโยเม (用明天皇) ได้ขึ้นครองราชย์นั้น อำนาจของตระกูลโซงะอยู่เหนือกว่าอำนาจของตระกูลโมโนะโนะเบะแล้ว ความขัดแย้งของทั้งสองตระกูลถึงจุดแตกหักหลังจากที่จักรพรรดิโยเมเสด็จสวรรคต อันมีสาเหตุมาจากประเด็นปัญหาการสรรหาจักรพรรดิองค์ต่อไปนั่นเอง หลังจากนั้นจึงมีการสู้รบกัน ตระกูลโมโนะโนะเบะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ทำให้อำนาจของโซงะ โนะ อุมะโกะ (蘇我 馬子) ไม่มีใครท้าทายได้ ดังนั้น ฮัสสะเบะ โนะ มิโกะ (泊瀬部皇子) ได้ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งจักรพรรดิที่มีชื่อว่า จักรพรรดิสุซุน (崇峻天皇) จักรพรรดิสุซุนก้าวขึ้นเป็นจักรพรรดิได้โดยอาศัยอำนาจของอุมะโกะ แต่พระองค์ไม่ทันได้เฉลียวใจว่าอำนาจของอุมะโกะนั้นมีมากจนเกินไป พระองค์จึงถูกอุมะโกะวางแผนลอบปลงพระชนม์ในเวลาต่อมา (เพ็ชรสุมิตร, 2543, น. 21)

จักรพรรดินิฮุยโกะ (推古天皇)

แม้ว่าอำนาจของอุมะโกะจะมากล้นเพียงใดก็ตาม

¹ อะสุกะ (飛鳥) คือชื่อพื้นที่หนึ่งของจังหวัดนาราในปัจจุบัน

แต่ไม่สามารถครองราชย์เป็นจักรพรรดิได้ เพราะตามโบราณราชประเพณีแล้ว หากไม่ได้สืบเชื้อสายจากจักรพรรดิแล้วจะไม่สามารถครองราชย์เป็นจักรพรรดิได้ หากนับการสืบเชื้อสายจักรพรรดิทางสายเลือด ผู้ที่สมควรได้รับการสถาปนาเป็นจักรพรรดิต้องคืบต่อไปได้แก่บุตรของจักรพรรดิบิทัตสึ (敏達天皇) คือเจ้าชายทะเคตะ โนะ มิโกะ (竹田皇子) และบุตรของจักรพรรดิโยเม (用明天皇) คือเจ้าชายอุมะยะโดะ (厩戸皇子) ซึ่งต่างมีพระชันษาเพียง 19 ปีเท่านั้น แต่ผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งจักรพรรดิมากกว่าทั้งสองพระองค์คือ เจ้าหญิงคะซึคิยะ (炊屋姫) ซึ่งเป็นพระมเหสีของจักรพรรดิบิทัตสึ พระองค์ได้ขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดินิซุโกะในปีจิเซ (治世) ที่ 36 ซึ่งนับว่าพระองค์เป็นจักรพรรดิหญิงองค์แรกในราชสำนักยามาโตะ หากแต่ภารกิจหลักของพระองค์คือ การเป็นประมุขทางด้านพิธีกรรมต่าง ๆ และประกอบกิจกรรมทางด้านศาสนา พระองค์จึงทรงเป็นประมุขทางด้านศาสนามากกว่าการเมือง เนื่องจากอุมะโกะต้องการรวบอำนาจทางการเมืองไว้เพียงผู้เดียวจึงได้สถาปนาพระองค์ขึ้นเป็นจักรพรรดินิ จักรพรรดินิซุโกะเป็นพระมารดาของเจ้าชายทะเคตะ โนะ มิโกะ พระองค์ตั้งใจจะยกราชบัลลังก์ให้กับบุตรชาย แต่เนื่องจากเจ้าชายทะเคตะทรงเสียชีวิตเมื่อพระชนม์ชีพยังน้อย ดังนั้น พระองค์จึงจำต้องครองราชย์จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ในช่วงที่พระองค์ทรงครองราชย์อยู่นั้น ตำแหน่งมกุฎราชกุมารคือ เจ้าชายอุมะยะโดะ (厩戸皇子) หรือเจ้าชายโชโตกุ (聖徳太子) (鐘江 宏之、2008, p. 50

เจ้าชายโชโตกุ (聖徳太子)

วรรณกรรมเรื่องนิฮนโชชิ (日本書紀) ระบุว่าเจ้าชายโชโตกุทรงรับตำแหน่งมกุฎราชกุมารราวปี ค.ศ. 593 นับเป็นปีแรกในรัชสมัยของจักรพรรดินิซุโกะ เจ้าชายทรงทำหน้าที่ในฐานะผู้สำเร็จราชการ โดยบริหารบ้านเมืองแทนจักรพรรดิ ซึ่งการรับตำแหน่งดังกล่าวมิใช่ได้มาตามเหตุผลที่ควรจะเป็น ประการแรก สมัยที่เจ้าชายทะเคตะซึ่งเป็นบุตรของพระนางซุโกะยังแข็งแรงอยู่นั้น พระนางไม่เคยคิดมอบตำแหน่งมกุฎราชกุมารให้แก่เจ้าชายอุมะยะโดะ ประการที่สอง อำนาจทางการเมืองที่แท้จริงนั้นอยู่ในมือของอุมะโกะ ถึงแม้ว่าเจ้าชายอุมะยะโดะจะทรงฉลาดปราดเปรื่องเพียงใดก็ตาม แต่ด้วยวัยเพียงยี่สิบเศษ ๆ ของพระองค์ การจะโค่นอำนาจทางการเมืองของอุมะโกะเป็นไปได้ยากมาก ดังนั้น การที่เจ้าชายอุมะยะโดะจะทรงเข้ารับตำแหน่งมกุฎราชกุมารได้นั้นต้องเกิดขึ้นภายหลังจากที่เจ้าชายทะเคตะสวรรคต และจักรพรรดินิซุโกะครองราชย์ไปแล้ว หลังจากที่เจ้าชายเข้ารับตำแหน่งแล้ว ทำให้พระองค์ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างมาก โดยที่พระองค์ได้รับการถวายคำแนะนำเรื่องการบริหารบ้านเมืองจากอุมะโกะ นอกจากนี้ เจ้าชายยังได้ทรงแต่งงานกับบุตรสาวของอุมะโกะด้วย เพราะอุมะโกะต้องการดึงพระองค์เข้าร่วมเป็นพันธมิตรทางการเมือง การแต่งงานดังกล่าวจึงจัดเป็นกุศโลบายทางการเมือง กล่าวได้ว่า ความชอบธรรมทางการเมืองในราชสำนักยามาโตะถูกขับเคลื่อนด้วยสายสัมพันธ์ระหว่างอุมะโกะและเจ้าชายโชโตกุ (เพ็ชรสมุทร, 2543, น. 22; 鐘江 宏之、2008, p. 56)

ภาพที่ 1 ภาพวาดของเจ้าชายโชโตกุ

ที่มา: วีระชัย โชคมุกดา. (2554) ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น, หน้า 54

2. สภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศ

ในสมัยอะสุกะ บรรยายภาพทางการเมืองภายในประเทศเป็นไปด้วยความราบรื่น แทบจะไม่มีการก่อจลาจลใหญ่ ๆ เกิดขึ้นเลย แต่เนื่องจากภาระงานของภาครัฐมีมากขึ้น จำนวนข้าราชการระดับล่างจึงเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกประเทศ ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศจีน ประเทศจีนที่เคยมีการแบ่งแยกออกเป็นราชวงศ์เหนือได้มายาวนานได้กลับมารวมตัวกันใหม่จนเป็นปึกแผ่น จีนกลายเป็นประเทศที่แข็งแกร่งและยิ่งใหญ่ภายใต้ราชวงศ์สุย (隋) ในปี ค.ศ. 581 จักรพรรดิราชวงศ์สุยได้เข้าโจมตีบริเวณทางเหนือ และตั้งราชวงศ์สุยในดินแดนดังกล่าว อาณาจักรโคกูริยว (高句麗) กับอาณาจักรแพคเจ (百濟) ของเกาหลีได้ส่งทูตพร้อมเครื่องบรรณาการไปที่จีนทันทีเพราะเกรงกลัวอำนาจของราชวงศ์สุย อาณาจักรโคกูริยวที่มีชายแดนติดกับราชวงศ์สุยได้ส่งเครื่องบรรณาการไปที่จีนเป็นประจำทุกปี พร้อมด้วยการเสริมกำลังทหารตามแนวชายแดนอีกด้วย แม้แต่อาณาจักรซิลลา (新羅) ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากราชวงศ์สุยมากที่สุดก็ยังไม่สามารถอยู่นิ่งได้ จึงได้ส่งทูตและเครื่องบรรณาการไปที่จีนเช่นเดียวกันในปี ค.ศ. 594 (直木 孝次郎, 1986, p. 222)

ปี ค.ศ. 600 นับเป็นปีที่ 8 แห่งรัชสมัยของจักรพรรดินิฮูโกะ บรรดาทูตจากญี่ปุ่นได้เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลไปยังเมืองลั่วหยาง (洛陽) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของราชวงศ์สุยเป็นครั้งแรก โดยมีบันทึกไว้ในบันทึกทางประวัติศาสตร์ของราชวงศ์สุยชื่อ ซุยโอะ (隋書) สมัยนี้ประเทศญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับราชวงศ์สุย ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในราชสำนัก ไม่ว่าจะเป็นอูมะโกะหรือเจ้าชายโซโดกุต่างก็ต้องการสร้างประเทศให้เป็นปึกแผ่น บรรดาทูตญี่ปุ่นจึงได้ถวายรายงานเท็จต่อจักรพรรดิจีนว่า จักรพรรดิญี่ปุ่นเป็นชาย ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลดทอนจากผู้คนใน

ราชสำนักจีน การส่งทูตครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 607 ซึ่งมีหลักฐานปรากฏแน่ชัดในวรรณกรรมเรื่อง นิฮนโชชิ (日本書紀) จากวรรณกรรมดังกล่าวทำให้ทราบชื่อทูตที่เดินทางไปในครั้งนี้และมีบทบาทสำคัญคือ โอะโนะ โนะ อิโมะโกะ (小野 妹子) ส่วนในซุยโอะได้บันทึกข้อความในราชสาสน์ที่อิโมะโกะได้ถวายแก่จักรพรรดิจีนว่า

「日出ずる処の天子、書を日没する処の天子に致す。恙無きや。」

ข้อความดังกล่าวสร้างความไม่พอใจแก่จักรพรรดิจีนเป็นอย่างมาก พระองค์จึงกล่าวแก่ข้าราชการที่ดูแลการต่างประเทศว่า

「夷の国のくせに無礼である。二度と取り次ぐな。」

ข้อความดังกล่าว หมายถึง “ประเทศป่าเถื่อนไร้มารยาท ไม่ควรให้การต้อนรับอีก” (直木 孝次郎, 1986, p. 224)

ถึงแม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะพยายามเรียกร้องการทูตแบบเสมอภาค แต่การทำให้จักรพรรดิจีนโกรธนั้นถือว่าการกีดกันการเจรจาล้มเหลวโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจที่สำคัญมากในขณะนั้นคือ การทำให้จีนได้รับรู้ถึงการมีตัวตนของญี่ปุ่น การกระชับความสัมพันธ์ทางการทูต การวิวัฒนาการวัฒนธรรมจีนที่มีความความก้าวหน้ามากกว่าญี่ปุ่น และการทำให้จีนยอมรับนักศึกษารวมถึงนักบวชในพระพุทธศาสนาที่ไปศึกษาที่จีนด้วย ดังนั้นการทำให้จักรพรรดิจีนหายโกรธนั้นเป็นเรื่องที่ยากลำบากมากทีเดียว บรรดาทูตได้กลับสู่ญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 608 และถวายราชสาสน์แก่จักรพรรดินิฮูโกะ ในขณะทูตคณะนี้ได้กลับบ้าน อิโมะโกะได้เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลไปจีนอีกเป็นครั้งที่ 3 ซึ่งผู้ร่วมเดินทางไปด้วยในครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาที่ชื่อ ทะกะมุโกะ โนะ คุโรมาโระ (高向玄理) นักบวชในพระพุทธศาสนาที่ชื่อโซมิน (僧旻) และมินะบุจิ โนะ โจอัน (南淵請安) ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปไทกะ (大化の改新) ในอีก 40 ปีต่อมา

² 「日出ずる処の天子」 หมายถึงจักรพรรดินิฮูโกะ 「日没する処の天子」 หมายถึงจักรพรรดิจีน 「恙無きや。」 หมายถึง สบายดีหรือไม่

3. อิทธิพลของวัฒนธรรมจีนในด้านการเมืองการปกครอง

3.1 ระบบตำแหน่งหมวกยศ 12 ขั้น (冠位十二階の制度)

ปลายปี ค.ศ. 603 ทั้งโจเซะ อูมะโกะ และเจ้าชายโชโตกุ ต่างก็มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิรูปการเมืองภายในประเทศ จึงได้มีการกำหนดระบบ คังอิ³ (冠位) ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยได้รับแนวคิดมาจากจีน ระบบนี้แบ่งตำแหน่งของข้าราชการออกเป็น 12 ตำแหน่งตามสีหมวก ตำแหน่งสูงสุด ได้แก่ ตำแหน่ง ไโตโตกุ (大徳) สวมหมวกสีม่วง ส่วนตำแหน่งต่ำสุดเรียกว่า ตำแหน่ง โชจิ (小智) สวมหมวกสีดำ โดยชื่อตำแหน่งต่าง ๆ เหล่านี้นำมาจากคำสอนของขงจื้อ⁴ เนื่องจากลัทธิขงจื้อยกย่องเทิดทูนคุณธรรม (徳) เป็นอย่างมากจึงวางคุณธรรมไว้ลำดับสูงสุด ส่วนลำดับถัดมา ได้แก่ เมตตากรุณา (仁) ขนบจารีต (礼) ความเชื่อถือ (信) ความเที่ยงธรรม (義) และสติปัญญา (智) เหตุผลในการสร้างระบบนี้ขึ้นมาจากความซับซ้อนของภาระงานในภาครัฐ อันเนื่องมาจากความต้องการรวมประเทศให้เป็นปึกแผ่นของผู้ปกครอง ดังนั้นภาครัฐจึง

จำเป็นต้องเพิ่มจำนวนข้าราชการ ระบบนี้ช่วยจัดระเบียบความสัมพันธ์ของข้าราชการในระดับต่าง ๆ ให้ชัดเจน แม้แต่คนที่เกิดในตระกูลต่ำต้อยก็สามารถสวมหมวกยศได้ และยังสามารถไต่เต้าไปยังตำแหน่งสูงได้ ระบบดังกล่าวถือเป็นระบบคุณธรรมที่ช่วยส่งเสริมบุคคลที่มีความสามารถ และถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของประเทศที่มีอารยธรรม ระบบนี้ยังถูกนำไปใช้ในบรรดาอาณาจักรต่างๆ ของเกาหลีในขณะนั้นอีกด้วย

3.2 รัฐธรรมนูญ 17 มาตรา

หลังจากที่เจ้าชายโชโตกุได้วางระบบตำแหน่งหมวกยศ 12 ขั้นเรียบร้อยแล้ว ในปีถัดมาคือ ค.ศ. 604 เจ้าชายโชโตกุได้เขียนรัฐธรรมนูญขึ้น เนื่องจากรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีบทบัญญัติเพียง 17 มาตรา จึงถูกขนานนามว่า “รัฐธรรมนูญ 17 มาตรา” ซึ่งเป็นการอธิบายถึงข้อพึงปฏิบัติของข้าราชการและประชาชนที่มีต่อรัฐโดยนำเอาหลักการของลัทธิขงจื้อและพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ รัฐธรรมนูญดังกล่าวเน้นหลักพื้นฐานทางศีลธรรมจรรยา มากกว่าเป็นประมวลกฎหมาย โดยมีรายละเอียดดังนี้ (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2540, น. 98)

冠位 (ลำดับ ขั้น)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	大徳	小徳	大仁	小仁	大礼	小礼	大信	小信	大義	小義	大智	小智
สีหมวก	ม่วง		ฟ้า		แดง		เหลือง		ขาว		ดำ	

ภาพที่ 2 ระบบตำแหน่งหมวกยศ 12 ขั้น

ที่มา: 直木 孝次郎, (1986,) 『ジュニア 日本の歴史
第1巻 日本の誕生』 p. 226

³ ระบบคังอิ คือระบบตำแหน่งที่มอบให้กับข้าราชการหรือตระกูลใหญ่ที่ทำงานรับใช้ราชสำนัก โดยที่หมวกและเครื่องประดับจะแตกต่างกันตามตำแหน่ง

⁴ ลัทธิขงจื้อเป็นคำสอนของนักคิดที่ชื่อ ขงจื้อ (孔子) ในจีน โดยได้รับการถ่ายทอดมาสู่กษัตริย์ญี่ปุ่นจากอาณาจักรแพคเจในเกาหลี ในราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 6

- มาตรา 1 หลักสามัคคีและประนีประนอม
- มาตรา 2 หลักศรัทธาตรนตรัยในพระพุทธศาสนา
- มาตรา 3 หลักจงรักภักดีต่อจักรพรรดิ
- มาตรา 4 หลักให้ข้าราชการการปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์
- มาตรา 5 ศาลต้องผดุงความยุติธรรมและไม่รับสินบน
- มาตรา 6 หลักลงโทษความชั่ว ให้รางวัลความดี
- มาตรา 7 หลักรับผิดชอบต่อหน้าที่
- มาตรา 8 ให้ข้าราชการขยันทำงานแต่เช้า
- มาตรา 9 หลักสร้างศรัทธาในการทำงาน
- มาตรา 10 ให้มีความอดทน ขันติ
- มาตรา 11 หลักรักษาคุณธรรม
- มาตรา 12 ไม่เป็นข้าสองเจ้า บ่าวสองนาย
- มาตรา 13 เจ้านายและข้าราชการท้องถิ่นไม่ข่มเหงประชาชน
- มาตรา 14 ข้าราชการไม่อิจฉากัน
- มาตรา 15 หลีกเลียงเรื่องส่วนตัวและทำงานเพื่อส่วนรวม
- มาตรา 16 เกณฑ์ประชาชนเข้าทำงานตามเทศกาลอันควร
- มาตรา 17 ต้องไม่ตัดสินใจเพียงผู้เดียว

แต่เดิมญี่ปุ่นมิได้มีกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานความประพฤติหรือข้อพึงปฏิบัติของข้าราชการ การบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนการปฏิรูประบบราชการไปในตัว ข้อปฏิบัติของข้าราชการทั้ง 17 ข้อนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาและปรัชญาขงจื้อที่ญี่ปุ่นรับมาจากจีน เช่น การเน้นเรื่องผู้น้อยต้องให้ความเคารพผู้ใหญ่ หน้าที่ของผู้ใหญ่และผู้น้อยที่พึงปฏิบัติต่อกัน สิ่งสำคัญที่สุดคือการเน้นความเป็นเอกภาพของรัฐที่มีจักรพรรดิทรงเป็นประมุข การบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าวเหมาะสมกับสถานการณ์ภายในประเทศในเวลานั้นเป็นอย่างมาก (เพ็ชร สมิตร์, 2543, น. 23)

3.3 การปฏิรูปโทษ

เจ้าชายโชโตกุสวรรคตเมื่อ ค.ศ. 622 สิริรวมอายุ 49 ปี ในสถานภาพที่ยังมิได้ขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดิ เหตุผลที่สำคัญคือ ในประวัติศาสตร์ยังไม่เคยมีกฎราชกุมารองค์ใดขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดิได้เลยตราบใดที่จักรพรรดิยังมีชีวิตอยู่ จักรพรรดินิฮูโยโกะทรงมีพระชนมายุยืนยาว อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัตินั้นถือว่าเจ้าชายโชโตกุได้ทำหน้าที่บริหารบ้านเมืองแทนจักรพรรดิอยู่แล้ว พระองค์จึงจำเป็นต้องกระทำการอันใดที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายเหี้ยมโหด การแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ของจักรพรรดิกับกฎราชกุมารในยุคสมัยนี้ยังไม่ชัดเจนเท่าในยุคหลัง หลังจากเจ้าชายโชโตกุสวรรคตสืบถัดมา อุมะโกะเสียชีวิต และอีกสองปีต่อมา จักรพรรดินิฮูโยโกะสวรรคต บุคคลสำคัญทั้งสามซึ่งมีบทบาทสำคัญในการนำความรุ่งเรืองมาสู่ยุคสมัยนี้ต่างเสียชีวิตในเวลาไล่เลี่ยกัน แต่ในช่วงเวลาที่บุคคลทั้งสามยังมีชีวิตอยู่นั้น นโยบายการรวมประเทศญี่ปุ่นให้เป็นหนึ่งเดียวตามแบบจีนบรรลุผลสำเร็จแล้ว จักรพรรดิที่ครองราชย์ต่อจากจักรพรรดินิฮูโยโกะคือจักรพรรดิโจเม (舒明天皇) ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานของจักรพรรดิบิทัตสึ (敏達天皇) บุตรชายของอุมะโกะที่ชื่อ เอะมิชิ (蝦夷) ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ส่วนบุตรชายของเจ้าชายโชโตกุที่ชื่อ ยะมะชิโระ โนะ โอเอะ โนะ โอ (山背大兄王) ก็ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญในราชสำนักเช่นเดียวกัน เมื่อจักรพรรดิโจเมครองราชย์ในปีที่สอง (ค.ศ. 630) พระองค์ได้ส่งทูตไปจีนซึ่งตรงกับสมัยราชวงศ์ถังของจีน ทูตคณะนี้จัดเป็นทูตคณะแรกในสมัยของพระองค์ที่ส่งไปเจรจาในสมัยราชวงศ์ถัง (遣唐使) คือ คุซุชิ โนะ เอะนิจิ (薬師惠日) ซึ่งเคยไปศึกษาที่จีนในสมัยจักรพรรดินิฮูโยโกะ และได้กลับญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 623 ได้ถวายรายงานว่า

“ราชวงศ์ถังมีระบบและกฎหมายที่พร้อมพร้อม จีนเป็นประเทศพิเศษที่เราต้องเรียนรู้”

สมัยนี้มีทูตและนักบวชในพระพุทธศาสนาที่ได้ไปศึกษาที่ประเทศจีนในยุคก่อนทยอยกลับมาเป็นจำนวนมากหลังจากที่เจ้าชายโซโดกุสวรรัตแล้ว ตระกูลโซงะได้แผ่ขยายอิทธิพลมากขึ้น ในปี ค.ศ. 645 นะกะ โนะ โอเอะ โนะ มิโกะ (中大兄皇子) ซึ่งต่อมาคือ จักรพรรดิเท็นจิ (天智天皇) ได้โค่นล้มเอะมิชิ บุตรชายของอุมะโกะ และเริ่มปฏิรูปการเมืองใหม่ มีการรวบอำนาจทางการเมืองโดยให้จักรพรรดิเป็นศูนย์กลาง และกำหนดปีรัชสมัย (元号) ขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ว่าปีรัชสมัยไทกะ ดังนั้น จึงเรียกการปฏิรูปในครั้งนี้ว่า “การปฏิรูปไทกะ” ในการปฏิรูปการปกครองครั้งนี้ยังคงใช้รูปแบบการปกครองของจีนผสมผสานกับปรัชญาของลัทธิขงจื้อเข้ามาเป็นปรัชญาการเมืองด้วย ซึ่งระบอบการปกครองของจีนในขณะนั้นเป็นระบอบจักรพรรดินิยมแบบรวมศูนย์อำนาจ ตามทฤษฎีการปกครองฉบับนี้ มีการประกาศให้จักรพรรดิเป็นผู้ปกครองประเทศเต็มตัว มีอำนาจสิทธิ์ขาดอย่างสมบูรณ์ (วีระชัย, 2554, หน้า 67) ผลจากการปฏิรูปครั้งนี้ยังส่งผลให้ที่ดินและแรงงานซึ่งตระกูลใหญ่เคยครอบครองอยู่ต้องตกเป็นของรัฐ โดยรัฐจะเป็นผู้ควบคุมและบริหารจัดการเอง ในปี ค.ศ. 670 มีการจัดทำสำมะโนครัว (庚午年籍) ทั่วประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก ต่อมาในสมัยจักรพรรดิเท็นมุ (天武天皇) อำนาจของจักรพรรดิแข็งแกร่งขึ้น มีการเรียกจักรพรรดิว่า เท็นโน (天皇) ได้ แทนคำว่า ไดโอ (大王) ตามแบบจีนโบราณ รัฐบาลได้ออกกฎหมายไทโฮ (大宝律令)⁵ เพื่อปกครองประเทศให้เป็นปึกแผ่นในปี ค.ศ. 701 หรือรัชสมัยไทโฮที่ 1 (河合 敦, 2006, p. 47)

รูปแบบการปกครองโดยการดึงอำนาจมาที่ส่วนกลาง ซึ่งเป็นการเน้นความสำคัญของระบบข้าราชการพลเรือนเป็นการเลียนแบบการปกครองของจีนสมัยราชวงศ์ถังนั่นเอง ทำให้ญี่ปุ่นจำเป็นต้องมีเมืองหลวงอันเป็นพื้นที่ประทับของจักรพรรดิและรัฐบาลกลาง จึงเกิด

การสร้างเมืองนาราขึ้นจากการเลียนแบบเมืองฉางอันซึ่งเป็นเมืองหลวงของจีนสมัยราชวงศ์ถัง (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2540, น. 99)

4. อิทธิพลของวัฒนธรรมจีนในด้านศิลปวัฒนธรรม

4.1 ศาสนาและปรัชญา

4.1.1 ศาสนาพุทธ

ก่อนที่อาณาจักรมิมะนะ (任那)⁶ จะล่มสลายเพียงเล็กน้อย จักรพรรดิของอาณาจักรแพคเจ (百濟)⁷ ได้ส่งพระพุทธรูปเคลือบทององค์หนึ่งพร้อมทั้งพระสูตรหนึ่งเล่มมายังราชสำนักยามาโตะซึ่งตรงกับสมัยจักรพรรดิคิมเม (欽明天皇) ในปี ค.ศ. 538 นับว่าศาสนาพุทธได้รับการเผยแพร่เข้าสู่ประเทศญี่ปุ่นเป็นครั้งแรก แต่สิ่งที่คนญี่ปุ่นนับถือในสมัยนั้นคือเทพที่สิงสถิตอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา แม่น้ำ หรือดวงอาทิตย์ ฯลฯ ซึ่งเป็นศาสนาดั้งเดิมของคนญี่ปุ่น เมื่อเปรียบเทียบศาสนาทั้งสองแล้ว คำสอนของศาสนาพุทธดูจะลึกซึ้งและซับซ้อนกว่ามาก ดังนั้นในระยะแรก จักรพรรดิและบรรดาขุนนางไม่สามารถเข้าใจในคำสอนของศาสนาพุทธได้อย่างถ่องแท้ ขุนนางบางคนชื่นชมและเลื่อมใสในพระพุทธรูปทองที่ทอแสงเปล่งประกาย แต่ก็มีขุนนางบางคนที่เกิดความรู้สึกหวาดกลัวและอยากหนีให้ไกลจากพระพุทธศาสนา ที่ศรัทธาต่อศาสนาใหม่นี้จึงแตกออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือรับพระพุทธศาสนาเข้ามา ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งต้องการขับไล่ออกไป ตระกูลโซงะ (蘇我氏) คือตระกูลที่ให้การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในญี่ปุ่น ส่วนตระกูลที่มีทัศนคติตรงกันข้าม คือตระกูล โมโนะโนะเบะ (物部氏) ตระกูลโซงะที่ดูแล้วรับผิดชอบการคลังและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวต่างชาติ รวมทั้งเข้าใจในวัฒนธรรมของชาวต่างชาติเป็นอย่างดี อาจรู้เรื่องราวของพระพุทธศาสนามาก่อนที่จักรพรรดิแพคเจจะส่งพระพุทธรูปมา

⁵ คำว่า ริทสึริียว (律令) หมายถึง กฎหมาย ประกอบด้วย กฎหมายอาญา (律) และกฎหมายปกครอง (令)

⁶ อาณาจักรโบราณที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทยตอนใต้ในปัจจุบัน

⁷ หนึ่งในสามอาณาจักรสำคัญทางประวัติศาสตร์ของประเทศไทย

เป็นเครื่องบรรณาการแล้วก็ได้ ส่วนตระกูลโมโนะโนะเบะ นั้น ไม่ว่าจะมองในบทบาทด้านการทหารก็ดี หรือในบทบาทด้านศาสนาก็ดี ตระกูลนี้มีลักษณะอนุรักษนิยม จึงต่อต้านการรับเอาศาสนาพุทธซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชาวต่างชาติเข้ามาในประเทศญี่ปุ่น แต่ทั้งสองตระกูลต่างมีความขัดแย้งมาก่อนหน้านั้นแล้ว ดังนั้น เมื่อมีปัญหาความไม่ลงรอยในการรับศาสนาพุทธเข้ามาอีก ทำให้ความขัดแย้งของทั้งสองตระกูลบานปลายมากยิ่งขึ้น

โซะงะ โนะ อินะเมะ (蘇我稻目) ซึ่งมีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีได้ประดิษฐานพระพุทธรูปดังกล่าวไว้ในบ้านที่อะสุกะ หลังสมัยจักรพรรดิคิมเมคือสมัยของจักรพรรดิบิทัตสึ (敏達天皇) อาณาจักรแพคเจได้ส่งพระสงฆ์ช่างสร้างวัดและพระพุทธรูปเข้ามาอย่างต่อเนื่อง หลังจากอินะเมะพ้นจากตำแหน่งแล้ว ผู้ที่ทำหน้าที่รัฐมนตรีคนต่อไปคือ โซะงะ โนะ อุมะโกะ (蘇我馬子) ก็นับถือพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกันและมีการสร้างเจดีย์ที่บริเวณเนินโอโนะ (大野丘) ในอะสุกะ ในปี ค.ศ. 587 พระพุทธศาสนาจึงค่อย ๆ แผ่ขยายจากใจกลางเมืองอะสุกะทีละน้อย ในช่วงเวลาเดียวกัน พระพุทธศาสนาก็เจริญรุ่งเรืองที่อาณาจักรซิลลาอีกด้วย นับได้ว่าพระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายไปยังประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกอย่างกว้างขวาง ส่วนศูนย์กลางของกลุ่มผู้ที่ต่อต้านศาสนาพุทธคือ โมโนะโนะเบะ โนะ โมะริยะ (物部守屋) ซึ่งไม่พอใจต่อการแผ่อิทธิพลเข้ามาของศาสนาพุทธ ได้ทำลายวัดพุทธและพระพุทธรูปที่ตระกูลโซะงะสักการะ รวมทั้งทุบทำลายเจดีย์ที่บริเวณเนินโอโนะอีกด้วย อย่างไรก็ตาม อุมะโกะได้เริ่มสร้างวัดขนาดใหญ่ที่ใจกลางเมืองอะสุกะ โดยให้ชื่อว่าวัดอะสุกะ (飛鳥寺) หรือวัดโฮโคจิ (法興寺) ถึงแม้ว่าวัดดังกล่าวจะไม่หลงเหลือมาจนถึงปัจจุบัน แต่จากการขุดพบวัตถุของวัดดังกล่าวทำให้รู้ว่าวัดแห่งนี้เป็นวัดที่เก่าแก่และสวยงามที่สุดในสมัยนั้น (สุปริดา ประศาสน์วินิจฉัย, 2509, น. 13)

4.1.2 ลัทธิเต๋า

การผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในยุคนี้ ไม่ใช่เป็นเพียงการผสมผสานทางวัฒนธรรมสู่ศาสนาโบราณ (古墳文化⁸) กับวัฒนธรรมพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึง “วัฒนธรรมลัทธิเต๋า” ที่เจริญรุ่งเรืองในยุคราชวงศ์เหนือใต้ของจีน ก็ได้รับการเผยแพร่เข้าสู่ญี่ปุ่นในช่วงเวลานี้เช่นเดียวกัน ลัทธิเต๋าก่อเกิดจากประชาชนทั่วไป โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับเซียน (仙) ซึ่งมีชีวิตเป็นอมตะ โดยมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความลับดังกล่าวด้วย นวนิยายเรื่องอะระชิมะ ทาโร (浦島太郎) ที่ได้ไปเที่ยวปราสาทมังกรและมีชีวิตยืนยาวถึง 300 ปีได้สะท้อนถึงแนวคิดเกี่ยวกับลัทธินี้ได้เป็นอย่างดี โดยนำเค้าโครงเรื่องจากวรรณกรรมเรื่องนิฮอนโซะชิ (日本書紀) แต่ที่เห็นได้ชัดเจนว่าญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากปรัชญาลัทธิเต๋าคือแนวคิดที่เรียกว่า “องเมียวโด” (陰陽道) คือแนวคิดเกี่ยวกับจักรวาลวิทยาผสมผสานกับธรรมชาติและเวทย์มนต์คาถา ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของธาตุทั้ง 5 และเรื่องหยินหยางของปรัชญาลัทธิเต๋า เพื่อใช้ในการทำนายโชคชะตา ต่อมาเกิดการผสมผสานแนวคิดกับพระพุทธศาสนาและลัทธิชินโต และได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 7 (直木 孝次郎, 1986, p. 230)

4.1.3 ลัทธิขงจื้อ

ลัทธิขงจื้อได้รับการเผยแพร่เข้าสู่ญี่ปุ่นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 6 พร้อมกับศาสนาพุทธ แต่เนื่องจากแนวคิดของลัทธิขงจื้อเน้นเรื่องการจัดระเบียบทางสังคมและความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม ดังนั้นลัทธิขงจื้อจึงถูกนำมาใช้ในด้านการเมืองการปกครองมากกว่าด้านศาสนา ในสมัยนี้ แนวคิดนี้ได้รับการยกย่องนับถือจากเจ้าชายโชโตกุมาก เนื่องจากพระองค์ต้องการรวมประเทศให้เป็นปึกแผ่น ดังนั้น ลัทธิขงจื้อจึงถูกนำมาใช้ในระบอบราชการ รัฐธรรมนูญ และการปฏิรูปประเทศอย่างเต็มที่ (เพ็ญศรี กาญจน์มัย, 2540, น. 65)

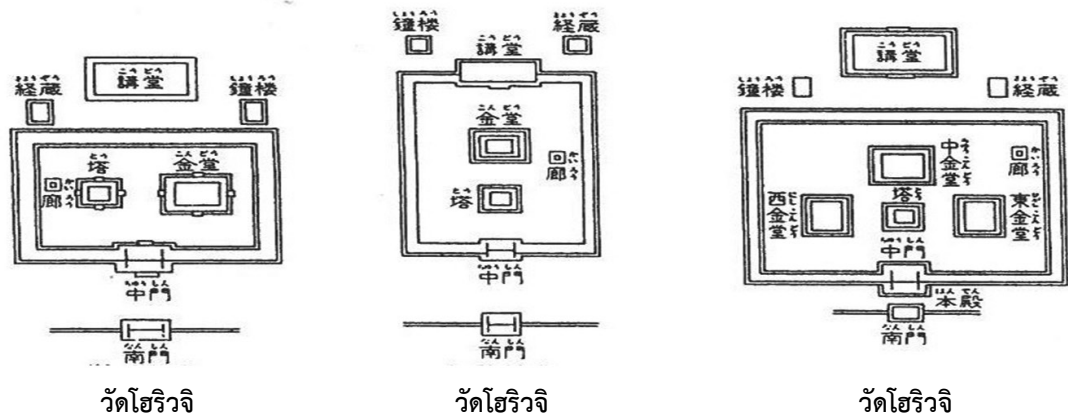
⁸ วัฒนธรรมสุสานโบราณ (古墳文化) หมายถึง ความนิยมในการสร้างหลุมศพขนาดใหญ่บนเนินดินเพื่อเป็นการสวดบูชาชีวิตที่เป็นชนชั้นสูง เช่น จักรพรรดิ หรือขุนนางระดับสูง ฯลฯ

อาจกล่าวได้ว่า ในสมัยอะสุกะนี้ เป็นยุคสมัยที่ลัทธิและความเชื่อต่าง ๆ ได้แผ่ขยายมาสู่ญี่ปุ่น และได้มีการผสมผสานกับความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของญี่ปุ่นกลายเป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ขึ้นมา บรรดาลัทธิและศาสนาจำนวนมากนั้น ศาสนาพุทธนับว่ามีความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุด หนึ่งในเหตุผลที่สำคัญคือโงะ อะมะโกะ ผู้ทรงอิทธิพลอันดับหนึ่งในราชบัลลังก์ของจักรพรรดินิซุโยโกะให้การสนับสนุน และเจ้าชายโซโตกุยังนับถือพระพุทธศาสนาอีกด้วย ลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อถึงแม้ว่าจะเป็นลัทธิที่เกิดขึ้นในประเทศจีนเช่นเดียวกัน แต่มีธรรมเนียมปฏิบัติที่แตกต่างจากชาวญี่ปุ่นในหลาย ๆ ด้าน ส่วนศาสนาพุทธนั้นมาพร้อมกับวัฒนธรรมที่หรูหราตระการตา เช่น เจดีย์ พระพุทธรูป สังฆภัณฑ์ ฯลฯ แม้ว่าผู้คนทั่วไปจะไม่เข้าใจคำสอนอย่างลึกซึ้ง แต่ด้วยวัฒนธรรมที่หรูหราดังกล่าวย่อมมีเสน่ห์เพียงพอที่จะดึงดูดคนให้มานับถือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรดาผู้มีอำนาจในราชสำนักมีศักยภาพเพียงพอที่จะเข้าใจวัฒนธรรมขั้นสูงนี้ได้ เนื่องจากบ้านเมืองในสมัยนี้เป็นระบบระเบียบ ภาษิจำนวนมากที่เก็บมาจากแต่ละท้องที่ถูกจัดเก็บไว้ที่คลังหลวง ทำให้ผู้คนในราชสำนักต่างใช้ชีวิตกันอย่างหรูหรา วัฒนธรรมในสมัยนี้ก็พลอยได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นตามไปด้วย อะมะโกะสร้างวัดอะสุกะ (飛鳥寺) ส่วนเจ้าชายโซโตกุสร้างวัดโฮริวจิ (法隆寺) จากการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาของผู้มีอำนาจเหล่านี้ จึงก่อให้เกิดศิลปินชั้นยอด เช่น โทริบุทสึ (鳥仏師) ซึ่งแสดงฝีมือให้เห็นทั้งงานแกะสลักและภาพวาดซึ่งยังคงหลงเหลืออยู่ในวัดโฮริวจิ หรือวัดจงุจิ (中宮寺) จวบจนถึงปัจจุบัน ผลงานดังกล่าวสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อขุนนางหรือชนชั้นสูง แต่กว่าที่พระพุทธศาสนาจะแพร่หลายในหมู่ประชาชนทั่วไปต้องใช้เวลาอีกนับร้อยปีหลังจากนั้น (直木 孝次郎, 1986, p. 232)

4.2 สถาปัตยกรรมสมัยอะสุกะ

หลังจากที่เจ้าชายโซโตกุได้ย้ายไปที่อะสุกะแล้ว พระองค์ได้สร้างวัดโฮริวจิ (法隆寺) ขึ้นที่นั่น ส่วนวัด

อะสุกะ (飛鳥寺) ถูกสร้างโดยอะมะโกะในพื้นที่อะสุกะก่อนหน้านี้แล้ว ถึงแม้ว่าวัดหลังเก่าจะไม่หลงเหลือจนถึงปัจจุบันแต่จากผลการสำรวจขุดค้นในปี ค.ศ. 1956 พบว่าวัดอะสุกะเป็นวัดที่มีขนาดใหญ่มีเจดีย์ 5 ชั้นเป็นศูนย์กลาง มีอุโบสถทอง 3 หลังรายล้อมในทิศเหนือ ตะวันออก และตะวันตก วัดโดยทั่วไปจะมีวิหารทองเพียงหลังเดียว สำหรับวัดที่หันไปทางทิศใต้ จะตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ตะวันออก หรือไม่ก็ตะวันตก วัดชิเทนโนจิ ในจังหวัดโอซาก้าซึ่งเป็นวัดที่เจ้าชายโซโตกุทรงสร้างขึ้นเช่นกัน วิหารจะตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ส่วนวัดโฮริวจิตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก รูปแบบของวัดอะสุกะจะพบได้เพียงแห่งเดียวในญี่ปุ่นเท่านั้น แต่จะพบวัดลักษณะเดียวกันในอาณาจักรโคคุเรียของประเทศเกาหลีในราวศตวรรษที่ 6-7 ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่า ผู้คนในอาณาจักรโคคุเรียอาจมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างวัดอะสุกะด้วย เพราะนักบวชในพระพุทธศาสนาที่ชื่อว่า เอะจิ (惠慈) ซึ่งเป็นครูสอนพระพุทธศาสนาให้เจ้าชายโซโตกุเป็นชาวโคคุเรีย นอกจากนี้ยังพบฐานเจดีย์อยู่ลึกลงไปใต้ดิน 3 เมตร ซึ่งจัดว่าเป็นเรื่องปกติสำหรับวัดเก่า บนฐานเจดีย์ยังพบภาชนะบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พลอยนาขนิดต่างหุขบทอง เสือเกราะเหล็ก กระดิ่งที่ใช้ผูกกับม้า สมบัติของผู้เสียชีวิตในหลุมศพซึ่งไม่ต่างไปจากการขุดค้นพบในศตวรรษที่ 6 จากหลักฐานดังกล่าวทำให้ทราบว่าเป็นวัดกับสุสานโบราณ (古墳) อยู่เดียวกัน คนสมัยก่อนเชื่อกันว่า พระบรมสารีริกธาตุคือกระดูกของพระพุทธเจ้า ซึ่งอันที่จริงแล้วไม่ใช่กระดูกจริง ดังนั้นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุอยู่ภายในจึงเป็นเจดีย์ที่เป็นสุสานของพระพุทธเจ้าด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสถาปัตยกรรมที่เห็นได้ชัดเจนในสมัยอะสุกะคือ การเปลี่ยนจากสถาปัตยกรรมสุสานโบราณมาสู่สถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งวัดอะสุกะเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นพอดี (鐘江 宏之, 2008, p. 165)

ภาพที่ 5 การเปรียบเทียบแผนผังภายในวัดโหรีวชิ วัดชิเทนโนจิ และวัดอะสุกะ

ที่มา: 直木 孝次郎, (1986), 『ジュニア 日本の歴史 第1巻 日本の誕生』 p. 229

ภาพที่ 6 แผนผังภายในวัดอะสุกะ (飛鳥寺)

ที่มา: 吉村 武彦 (2008) 『日本の歴史：大和政権と飛鳥』 p. 150

unสรุป

ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยอะสุกะนับว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่สำคัญสมัยหนึ่งของญี่ปุ่น เพราะยุคสมัยนี้นับเป็นจุดเริ่มต้นและการแผ่ขยายอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนเข้ามาในญี่ปุ่น วัฒนธรรมจีนส่งอิทธิพลต่อญี่ปุ่นทั้งในด้านการเมืองการปกครอง และศิลปวัฒนธรรม ในด้านการเมืองการปกครอง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในราชสำนัก ได้แก่ จักรพรรดินิฮุยโกะ โซงะ

โนะ อุมะโกะ และเจ้าชายโชโตกุ ในช่วงเวลานั้นบรรยากาศทางการเมืองภายในประเทศเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไม่พบการก่อกบฏครั้งใหญ่ ส่วนสภาพแวดล้อมทางการเมืองภายนอกประเทศนั้น จีนมีการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ราชวงศ์สุยซึ่งมีอำนาจและอิทธิพลต่อดินแดนใกล้เคียงมาก ญี่ปุ่นจึงได้ส่งทูตและนักบวชในพระพุทธศาสนาเพื่อไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจีน ในขณะเดียวกันก็รับเอาวิทยาการต่าง ๆ เข้ามาด้วย ตัวอย่างที่

เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ระบบตำแหน่งหมวดยศ 12 ชั้น รัฐธรรมนูญ 17 มาตราซึ่งกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม ให้แก่บรรดาข้าราชการรวมถึงประชาชนพึงปฏิบัติ การปฏิรูปไทกะที่มีการออกกฎหมายและกฎหมายไทยเพื่อรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง โดยมีจักรพรรดิเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในด้านศิลปวัฒนธรรม ในระยะแรก ญี่ปุ่นรับพระพุทธศาสนาจากจีนโดยผ่านเกาหลี ศาสนาพุทธได้รับการยอมรับนับถือในระดับชนชั้นปกครอง ผู้

ปกครองได้สร้างวัดและเจดีย์ขนาดใหญ่ในดินแดนอะสุกะ วัดที่เป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาได้แก่ วัดอะสุกะ นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังรับลัทธิเต๋ากับลัทธิขงจื้อเข้ามาในญี่ปุ่นด้วย หากแต่ไม่เจริญรุ่งเรืองเท่าที่พระพุทธศาสนา สถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นตัวแทนแห่งยุคสมัยนี้ได้แก่ วัดอะสุกะกับวัดโฮริวจิ จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนได้แผ่ขยายเข้ามาสู่ญี่ปุ่นอย่างรอบด้าน และได้ลงหลักปักฐานอย่างมั่นคงในยุคสมัยนี้

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] เพ็ชรี สุมิตร. (2543). *ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [2] เพ็ญศรี กาญจนมัย. (2540). *สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [3] รงรอง วงศ์โอบอ้อม. (2560). *ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: ทอรัส.
- [4] วีระชัย โชคมุกดา. (2554). *ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิปปี้.
- [5] สุปรีดา ประศาสน์วินิจฉัย. (2509). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย
- [6] 河合 敦 (2006). 『早わかり日本史』 東京：日本実業出版社.
- [7] 吉村 武彦 (2008). 『日本の歴史：大和政権と飛鳥』 東京：集英社.
- [8] 直木 孝次郎 (1986). 『ジュニア 日本の歴史 第1巻 日本の誕生』 東京：小学館.
- [9] 鐘江 宏之 (2008). 『日本の歴史—飛鳥・奈良時代：律令国家と万葉びと』 東京：小学館.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Affiliation: Faculty of Humanities and Applied Arts,

The University of the Thai Chamber of Commerce

Corresponding email: rattakit1972@yahoo.com